نشریه ادبی

بال

5

1403

شهـــریور 1403

WWW.BAL-PUB.COM

بـــال – نشریه ویژه ادبیـــات روسی

درباره نشـــــریه

نشریه بال یک نشریه مستقل اینترنتی است، که به ادبیات روسی اختصاص دارد و می کوشد خوانندگانش را با چهره های برجسته معاصر و قدیمی ادبیات روسی و نیز آثارشان آشنا نماید.
بخش عمده مطالب نشریه ترجمه است. عنوان نشریه از یکی از اشعار مارینا تسوتایوا گرفته شده، که در آن شاعر از «بال» انسان‌ها سخن می راند؛ بال آزادی، آزادی در زیستن و آزادی در اندیشیدن. از دید او تنها انسان‌های «بالدارند»، که قادرند جهان را و هر آنچه را که در آن است از فراز قله‌های بی انتهای خرد بنگرند. این بال همان عشقی را برای مارینا به ارمغان می آورد، که در تمام زندگی به دنبالش بوده؛ عشقی که جایگزین ناپذیر است.

گردآوری و ترجمه مطالب: **بهمن بلوک نخجیـــری**

فهرست مطالب

سخن نخست 4
گلچیـــــنی از اشعـــــار پوشـکین 5
در شـــوروی 18
بازتـــاب آئیـــن بهـــائی 21
داستـــان معاصـــر (پدربزرگ) 26
شجـــــاعت 31

سخن نخست

یکی از مباحث مورد علاقه من در برخورد با ادبیات ملل دیگر تاثیر مذهب بر آثار ادبی بوده. برای نمونه سال ها پیش به طور اتفاقی با کتابی تحقیقی مواجه شدم، که به ایماژ مریم عذرا در ادب فارسی پرداخته بود. نویسنده این کتاب البته خود یک ارمنی بود. در شماره گذشته نشریه بال ترجمه های علاقه مندان زبان روسی از یک داستان با موضوع مسیحی منتشر شد. در این شماره نیز مطلبی گنجانده شده، که به تاثیر آیین بهایی بر ادبیات روسیه اختصاص دارد. البته برکسی پوشیده نیست، که عامه مردم نه تنها در ایران بلکه در بسیاری از کشورها نظر مساعدی نسبت به این آیین ندارند، اما این مساله نباید مانع تحقیق و کنکاش بی طرفانه در این خصوص گردد، به ویژه وقتی پای ادبیات در میان است و به تبع پای غول های ادبی همچون تولستوی. البته برحسب تجربه باید اعتراف کنم، که تولستوی هم همچون آیین بهایی حداقل در میان نسل جوان و به ویژه دانشجویان زبان روسی چندان محبوب نیست. مقاله آکرمان و هاسل می تواند علامت سوال هایی را که درباره نگرش ادبای روس نسبت به آیین بهایی و چرایی تمایل برخی از آن ها بدان وجود دارد، از ذهنمان پاک کند. آنچه که غیرقابل انکار است، این است، گرایش یک ادیب یا هنرمند به این یا آن فکر و مسلک، ورای خوب یا بد بودن آن ها، چیزی از ارزش آثار وی نمی کاهد.

در این شماره همچنین یک بخش جدید با عنوان «در شوروی» اضافه شده، که در آن به نگرش ها و اتفاقات ادبی و زندگی هنرمندان در دوره شوروی پرداخته می شود. مطلب این شماره به زندگی نویسندگان و شاعرانی همچون گوربانفسکایا تحت پیگرد کا.گ.ب. اختصاص دارد و به پرونده سازی های گسترده ای که علیه این نویسندگان به اصطلاح آن ها «پروغرب» صورت می گرفت.

در بخش پایانی نشریه نیز داستانی از یک نویسنده جوان آورده شده، که برای نخستین بار با اثرش در کنفرانس بین المللی «Книгомост» به میزبانی کشور قزاقستان آشنا شدم. این داستان روایتی انسانی و فرامرزی از زندگی یک کهنه سرباز جنگ کبیر میهنی از نگاه نوه اش است، که در کشور ما نیز به خصوص با وجود تعداد زیاد آسیب دیدگان جنگ تحمیلی کاملاً قابل لمس و درک می باشد.

بهمن بلوک نخجیری

گلچیـــنی از اشعـــار پوشکیـــن

Пушкинский юбилей 1937 г. Ленинград. Демонстрация трудящихся в день юбилея Пушкина.
Фотография. 1937.

Возрождение

Художник-варвар кистью сонной
Картину гения чернит.
И свой рисунок беззаконный
Над ней бессмысленно чертит.

Но краски чуждые, с летами,
Спадают ветхой чешуей;
Созданье гения пред нами
Выходит с прежней красотой.

Так исчезают заблужденья
С измученной души моей,
И возникают в ней виденья
Первоначальных, чистых дней.
1819

تولدی دیگر بار

دوداندوده می کند آن درنده خو نگارگر
با خامه خواب اندوده اش سیمای آن بی بدیل را.
با نقش های مقشوشش آنگاه
مخدوش می کند بیهوده آن را.
با گذار سالیان اما می افتند
آن رنگ های بیگانه
همچون فلس های فرسوده؛
سیمای آن بی بدیل آنگاه
با همان زیبایی پیشین
خود می نمایاند در برابرمان.
و اینچنین محو می شوند بدگمانی ها
از خاطر اندوده با رنج و عذاب من.
و چهره می گشایند در آن
تصویرهایی از روزهای پاک و روشن.
1819

Редеет облаков летучая гряда.
Звезда печальная, вечерняя звезда!
Твой луч осеребрил увядшие равнины,
И дремлющий залив, и чёрных скал вершины.
Люблю твой слабый свет в небесной вышине;
Он думы разбудил, уснувшие во мне:
Я помню твой восход, знакомое светило,
Над мирною страной, где всё для сердца мило,
Где стройны тополы в долинах вознеслись,
Где дремлет нежный мирт и тёмный кипарис,
И сладостно шумят полуденные волны.
Там некогда в горах, сердечной думы полный,
Над морем я влачил задумчивую лень,
Когда на хижины сходила ночи тень —
И дева юная во мгле тебя искала
И именем своим подругам называла.
1820

تُنُک می شود مرز پران ابرها.
ستاره غمگین، ستاره شامگاه!
دشت های خشکیده را،
خلیج خفته را،
و صخره های سیاه نشسته بر قله ها را
نقره فام کرده نور تو.
شیفته ام نور کورسوی تو را در آسمان فراز سرم؛
او در من بیدار کرده است
اندیشه های خفته را:
طلوعت را به خاطر می آورم، آن نورافکن آشنا را،
بر فراز سرزمین در صلح، آنجا که همه چیز در قلب ها شیرین است،
آنجا که صنوبرها موزون از دره ها سر برافراشته اند،
آنجا که بی حرکت ایستاده درخت مورد ظریف و سرو سیاه،
و به شیرینی می خروشند موج های نیمروز.
آنجا که زمانی مملو بود از اندیشه های ناب کوهستان،
سستی اندیشناک طولایی گستراندم من بر فراز دریا،
آنگاه که بر کلبه ها سایه می انداخت شب،
و در تاریکی تو را می جست بانوی جوان،
و صدا می زد نام یارانش را.

Ночь

شب

Мой голос для тебя и ласковый и томный
Тревожит поздное молчанье ночи тёмной.
Близ ложа моего печальная свеча
Горит; мои стихи, сливаясь и журча,
Текут, ручьи любви, текут, полны тобою.
Во тьме твои глаза блистают предо мною,
Мне улыбаются, и звуки слышу я:
Мой друг, мой нежный друг... люблю... твоя...
твоя..
1823

صدای برای تو نوازشگر و لطیف من
به لرزه می آورد سکوت دیرین این تاریک شب.
نزدیک به آنجا که هستم شمعی غمگین
می سوزد؛ اشعار من در هم تنان و زمزمه کنان،
جاری اند چون چشمه های عشق، از تو سرشار.
چشمانت می درخشند در تاریکی در برابر من،
لبخند می زنند به من، و صداهایی می شنوم:
دوست من، دوست لطیف من، دوست می دارم ...
تو را ... تو را.
1823

Если жизнь тебя обманет,
Не печалься, не сердись!
В день уныния смирись:
День веселья, верь, настанет.

Сердце в будущем живёт;
Настоящее уныло:
Всё мгновенно, всё пройдёт;
Что пройдет, то будет мило.
1825

اگر زندگی فریب می دهدت،
نه غمگین باش، نه خشمگین!
در روز استیصال، به که ساختن:
روز شادی، باور دار، می رسد از راه.

در آینده می زید قلب؛
اکنون در استیصال:
در لحظه ای همه چیز، می گذرد به تمامی؛
و آنچه گذشت، می شود شیرین.
1825

Пророк **پیامبر**

Духовной жаждою томим,
В пустыне мрачной я влачился,
И шестикрылый серафим
На перепутье мне явился;
Перстами лёгкими как сон
Моих зениц коснулся он:
Отверзлись вещие зеницы,
Как у испуганной орлицы.
Моих ушей коснулся он,
И их наполнил шум и звон:
И внял я неба содроганье,
И горний ангелов полёт,
И гад морских подводный ход,
И дольней лозы прозябанье.
И он к устам моим приник,
И вырвал грешный мой язык,
И празднословный и лукавый,
И жало мудрыя змеи
В уста замершие мои
Вложил десницею кровавой.
И он мне грудь рассёк мечом,
И сердце трепетное вынул,
И угль, пылающий огнём,
Во грудь отверстую водвинул.
Как труп в пустыне я лежал,
И бога глас ко мне воззвал:
«Восстань, пророк, и виждь, и внемли,
Исполнись волею моей,
И, обходя моря и земли,
Глаголом жги сердца людей».
1826

سرتاپا عطش روحم،
سرگردان
در تاریکی صحرا،
در وعده گاه راه ها
اسرافیل با شش بال
رخ می نمایاند.
با سرانگشت لطیف خود
بر چشم هایم دست می یازد
چون رویا.
بگشوده نک این دیدگان غیب بین،
ماده عقاب بیمناکی را تو گویی چشم.
بر گوش هایم دست می یازد،
می کند سرشارشان از همهمه، از زنگ:
و شنیدم لرزه های آسمان،
طیرملائک بر فراز قله ها را،
ماران دریا را خزیدن ها،
پیچش تاکان تاکستان.
دست می یازد بر دهانم
می کشد بیرون گناه آلود زبانم را
عبثگو،حیله کارم را
و بر خشکیده لب هایم
به دست راست آغشته با خونش
می نهد مار خرد را نیش.
به شمشیری می شکافد سینه ام،
می کشد بیرون آن قلب تپنده،
و زغال آخته می نهد در سینه بشکافته.
در دل صحرا
چون پیکری بی جان فروافتادم و آنگاه
طنین انداز شد بانگ خدا در من:
«برخیز، بنیوش، بنگر
هان ای پیامبر!
اجابت کن آنچه خواهانم،
بگذر از خشکی و از دریا،
با کلام خود
به آتش کش همه دل ها».

Поэт

شاعر

Пока не требует поэта
К священной жертве Аполлон,
В заботах суетного света
Он малодушно погружён;
Молчит его святая лира;
Душа вкушает хладный сон,
И меж детей ничтожных мира,
Быть может, всех ничтожней он.

Но лишь божественный глагол
До слуха чуткого коснётся,
Душа поэта встрепенётся,
Как пробудившийся орёл.
Тоскует он в забавах мира,
Людской чуждается молвы,
К ногам народного кумира
Не клонит гордой головы;
Бежит он, дикий и суровый,
И звуков и смятенья полн,
На берега пустынных волн,
В широкошумные дубровы…
1827

بایدی نیست شاعر را
قربانی قدسی آپولون نمودن،
که او در نگاهداشت نوری عبث
غرقه سست و بی بنیان؛
چنگ قدسیش خاموش،
روحش خواب بارد را بلعان،
در میان ناچیز کودکان جهان،
شاید ناچیزتر از همه او.

تنها اما کلام الهی،
به گوش هوشیار شنوا،
آنگاه روح شاعر جنبان،
همچون عقاب بیدار.
بی تاب و تنها در دلخوشی های جهان،
بیگانه با غیبت های عوام؛
به پای بت خلق،
سجده نمی برد سر مغرور؛
وحشی، سرد و خشن، گریزان،
سرشار از صدا و گنگی،
در ساحل موج های تُنُک،
در جنگل های بلوط خروشان ...
1827

Талисман

Там, где море вечно плещет
На пустынные скалы,
Где луна теплее блещет
В сладкий час вечерней мглы,
Где, в гаремах наслаждаясь,
Дни проводит мусульман,
Там волшебница, ласкаясь,
Мне вручила талисман.
И, ласкаясь, говорила:
«Сохрани мой талисман:
В нём таинственная сила!
Он тебе любовью дан.
От недуга, от могилы,
В бурю, в грозный ураган,
Головы твоей, мой милый,
Не спасёт мой талисман.
И богатствами Востока
Он тебя не одарит,
И поклонников Пророка
Он тебе не покорит;
И тебя на лоно друга,
От печальных чуждых стран,
В край родной на север с юга
Не умчит мой талисман…
Но когда коварны очи
Очаруют вдруг тебя,
Иль уста во мраке ночи
Поцелуют не любя —

Милый друг! от преступленья,
От сердечных новых ран,
От измены, от забвенья
Сохранит мой талисман!»
1827

طلسم

آنجا که دریا تا ابد خروشان،
در صخره های برهوت،
آنجا که ماه پر حرارت تر درخشان،
در ساعت شیرین تاریکی غروب،
آنجا که در حرم ها، در کیف و لذت،
ایام می گذراند مسلمان،
آنجا جادوگر نوازش کنان،
به دست دادم طلسم را.

آنگاه سخن گفت نوازش کنان:
«حفاظت کن طلسمم را،
که در آن نیرویی است مکنون،
که می آورد برای تو عشق را.
اما از امراض، از گور،
در طوفان، در گردباد بی مهار،
جانت را ای عزیز،
به در نمی برد طلسم من.
و مکنت شرق را،
نمی بخشدت،
و پیروان پیامبر را،
از آن نمی کند تو را؛
تو را به دامان دوست،
از سرزمین های بیگانه غمگین،
به سرزمین مادری از شمال تا جنوب،
نمی کشاند طلسم من ...

اما آنگاه که چشمان بدطینت
طلسم می کندت ناگهان،
یا که لبی در تاریکی شب
می بوسدت بی عشق –

ای عزیز!
از جنایت،
از زخم های تازه بر قلبت،
از خیانت، از فراموش شدن،
حفظ می کندت طلسم من!»
1827

Воспоминание

Когда для смертного умолкнет
шумный день
И на немые стогны града
Полупрозрачная наляжет ночи тень
И сон, дневных трудов награда,
В то время для меня влачатся в тишине
Часы томительного бденья:
В бездействии ночном живей горят во
мне
Змеи сердечной угрызенья;
Мечты кипят; в уме, подавленном
тоской,
Теснится тяжких дум избыток;
Воспоминание безмолвно предо мной
Свой длинный развивает свиток;
И с отвращением читая жизнь мою,
Я трепещу и проклинаю,
И горько жалуюсь, и горько слезы лью,
Но строк печальных не смываю.
1828

خاطره

آنگاه که برای مرده سکوت می کند روز خروشان،
بر جاده خاموش شهر کهن،
سایه نیمه شفاف شب می گستراند خود را،
و خواب، پاداش سختی های هر روز است،
در سکوت دوان است برای من همزمان،
ساعت شب زنده داریِ عذاب آور:
در بی کنشی شبانه در من به روشنی شعله ورند،
مارهای ندامت قلب؛
رویاها جوشان؛ در خاطر، تنهایی غمگین،
افکار سنگین انباشته در کنار هم؛
خاطره بی هیچ کلامی در برابرم،
می گستراند طومار طولایش،
من با نفرت در حال خواندن زندگیم،
لرزانم و دشنام می دهم،
با شکوه های تلخ، با اشک های تلخ،
اما
نمی زدایم این خطوط اندوهناک را.
1827

Ворон к ворону летит,
Ворон ворону кричит:
«Ворон, где б нам отобедать?
Как бы нам о том проведать?»

Ворон ворону в ответ:
«Знаю, будет нам обед;
В чистом поле под ракитой
Богатырь лежит убитый.

Кем убит и отчего,
Знает сокол лишь его,
Да кобылка вороная,
Да хозяйка молодая».

Сокол в рощу улетел,
На кобылку недруг сел,
А хозяйка ждет мило́го,
Не убитого, живого.
1828

کلاغ می پرد سوی کلاغ،
کلاغ می خواند کلاغ را:
«کلاغ، کجا طعامی است برایمان؟
چگونه دریابیمش؟»

کلاغ کلاغ را در جواب:
«می دانم، طعاممان خواهد بود،
در دشت یکدست زیر درخت بیدمشک،
سلحشوری خفته بی جان.

که کشتدش، چرا،
تنها جغد داند،
نه مادیان جوان،
یا دختر جوان».

می پرد جغد سوی جنگل درختان برگ ریز،
دشمن سوار شد بر مادیان جوان،
و دختر جوان در انتظار عزیزش،
کشته ناشده، در حیات.
1928

Цветок

Цветок засохший, безуханный,
Забытый в книге вижу я;
И вот уже мечтою странной
Душа наполнилась моя:

Где цвёл? когда? какой весною?
И долго ль цвёл? и сорван кем,
Чужой, знакомой ли рукою?
И положён сюда зачем?

На память нежного ль свиданья,
Или разлуки роковой,
Иль одинокого гулянья
В тиши полей, в тени лесной?

И жив ли тот, и та жива ли?
И нынче где их уголок?
Или уже они увяли,
Как сей неведомый цветок?
1828

گل

گلی پژمرده و بی بو،
از یاد رفته لای کتاب،
و آنگاه رویایی عجیب
روحم را لبریز می کند:
کجا رویید؟ کدام هنگام؟ کدامین بهار؟
گل چه مدت داد؟ چه کس کندش؟
دست بیگانه یا آشنا کندش؟
از چه رو اینجاست؟

به یاد وداعی پر احساس،
یا فراق شوم،
یا گردشی تنها
در سکوت دشت، یا در سایه جنگل؟

آن مرد زنده است هنوز یا آن زن؟
در کدامین کنج می زیند اکنون؟
یا که پژمرده اند دیگر،
چون این گل ناشناس؟
1828

Бесы **شیاطین**

Мчатся тучи, вьются тучи;
Невидимкою луна
Освещает снег летучий;
Мутно небо, ночь мутна.
Еду, еду в чистом поле;
Колокольчик дин-дин-дин…
Страшно, страшно поневоле
Средь неведомых равнин!
«Эй, пошёл, ямщик!..» — «Нет мочи:
Коням, барин, тяжело;
Вьюга мне слипает очи;
Все дороги занесло;
Хоть убей, следа не видно;
Сбились мы. Что делать нам!
В поле бес нас водит, видно,
Да кружит по сторонам.
Посмотри: вон, вон играет,
Дует, плюет на меня;
Вон — теперь в овраг толкает
Одичалого коня;
Там верстою небывалой
Он торчал передо мной;
Там сверкнул он искрой малой
И пропал во тьме пустой».
Мчатся тучи, вьются тучи;
Невидимкою луна
Освещает снег летучий;
Мутно небо, ночь мутна.
Сил нам нет кружиться доле;
Колокольчик вдруг умолк;
Кони стали… «Что там в поле?» —
«Кто их знает? пень иль волк?»
Вьюга злится, вьюга плачет;

ابرها شتابان، ابرها چرخان،
ماه پنهان،
روشنای برف پران،
آسمان گرفته، شب گرفته،
روانم، روان در دشت پاک،
صدای زنگوله ، دینگ، دینگ، دینگ ...
هراسناک، هراسناک ناخواسته
در میانه جلگه های پنهان!
«بنگر، کالسکه ران آمد» - بی ردی از توان،
اسب ها را نجیب زاده دشوار است طاقت؛
کور می کند بوران چشم هایم را؛
پراکنده در تمام جاده ها؛
قتلی اگر، بی هیچ ردی؛
گم شدیم. چه کنیم!
شیطان راه می بردمان، آشکارا،
چرخان به هر طرف.
بنگر، چگونه بازی کنان،
می وزد، بر من تف کنان؛
اینک در چاله اندازان
اسب وحشی را؛
آنجا در فاصله ای غریب
ایستاده در برابر من؛
درخششی اندک
و آنگاه پنهان در تاریکی مطلق».
ابرها شتابان، ابرها چرخان،
ماه پنهان
روشنای برف پران،
آسمان گرفته، شب گرفته،
ما را هیچ توان، به هر سو چرخان؛
بی صدا ماند زنگوله ناگهان؛
اسب ها شدند ....«چیست آنجا در دشت؟»

Кони чуткие храпят;
Вот уж он далече скачет;
Лишь глаза во мгле горят;
Кони снова понеслися;
Колокольчик дин-дин-дин…
Вижу: духи собралися
Средь белеющих равнин.
Бесконечны, безобразны,
В мутной месяца игре
Закружились бесы разны,
Будто листья в ноябре…
Сколько их! куда их гонят?
Что так жалобно поют?
Домового ли хоронят,
Ведьму ль замуж выдают?
Мчатся тучи, вьются тучи;
Невидимкою луна
Освещает снег летучий;
Мутно небо, ночь мутна.
Мчатся бесы рой за роем
В беспредельной вышине,
Визгом жалобным и воем
Надрывая сердце мне…
1830

«چه کس می شناسدشان؟ کنده یا گرگ؟»
بوران خشمگین، بوران گریان،
اسب های تیز خمیازه کنان؛
و او در دوردست جست زنان،
تنها چشم ها در تاریکی شعله زنان،
دیگر بار اسب ها شتابان،
صدای زنگوله، دینگ، دینگ، دینگ ...
می نگرم: ابرها گرد همند
میان جلگه های یکدست سپید.
بی پایان، بی هیچ شکل،
در بازی تار ماه
شیاطین گونه گون چرخان
چون برگ ها در ماه نوامبر ...
تعدادشان! به کجا در پیشان؟
چه می خوانند شکوه کنان؟
به خاک می سپارند روح حافظ خانه را؟
عروس می کنند جادوگر پیر را؟
ابرها شتابان، ابرها چرخان،
ماه پنهان،
روشنای برف پران،
آسمان گرفته، شب گرفته،
دسته دسته شیاطین شتابان
در ارتفاع بی کران،
با غریو شکوه کنان، زوزه کشان،
قلب مرا زخم زنان ...
1830

«И. И. Пущину» **به پوشین**

Мой первый друг, мой друг
бесценный!
И я судьбу благословил,
Когда мой двор уединенный,
Печальным снегом занесенный,
Твой колокольчик огласил.

Молю святое провиденье:
Да голос мой душе твоей
Дарует то же утешенье,
Да озарит он заточенье
Лучом лицейских ясных дней!

یار اولین من، یار بهترین من!
سجده بردم روزگاران را
آن زمان که غرقه بود از برف غم ماوای مطرودم
و صدای زنگ تو در آن طنین انداخت.
می برم سجده نزه صورتگر تقدیر را
بادا صدای من به روح تو
ببخشد اندکی آرام؛
بادا که محبسگاه تاریکت
برافروزد به نور روزهای روشن تحصیل.

Няне

به دایه

Подруга дней моих суровых,
Голубка дряхлая моя!
Одна в глуши лесов сосновых
Давно, давно ты ждешь меня.
Ты под окном своей светлицы
Горюешь, будто на часах,
И медлят поминутно спицы
В твоих наморщенных руках.
Глядишь в забытые вороты
На черный отдаленный путь:
Тоска, предчувствия, заботы
Теснят твою всечасно грудь.
То чудится тебе…
1826 г.

یاور روزان سخت من
ای عزیز سالخورده!
یکه در اعماق جنگل های کاج
می کشی تو انتظارم را سالیان سال.
در اتاق روشن رو به حیاط خانه پای پنجره
غمگساری می کنی همچون نگهبانی،
کند می گردند آنی میل ها
در میان دست های پرچروک تو
و نگاهت روبه درگاه فراموشی
می خزد بر جاده تاریک دور از دست.
اندوه، دل پریشانی و بی تابی
می زند پا دم به دم بر سینه تو.
در نظر می آیدت ناگاه ...

Ек. Н. Ушаковой

به ی.ان. اوشاکوا

В отдалении от вас
С вами буду неразлучен,
Томных уст и томных глаз
Буду памятью размучен;
Изнывая в тишине,
Не хочу я быть утешен, -
Вы ж вздохнете ль обо мне,
Если буду я повешен?
1827 г.

در فراقتان، فارق نمی مانم از شما،
از دهان های درمانده می زدایم و از چشمان درمانده
محنت ها را با یادتان؛
رنجه ام در سکوت و
تسکین نمی خواهم، -
می کشید بر من آهی آیا،
اگر که به دار آویزندم؟
1827

در شـــــوروی

اسناد ننگ

سند شماره 1 10.07.1970

یادداشت «یِو.و. آندریف» رییس کا.گ.ب. به شماره 1878-□ در شورای وزیران اتحاد جماهیر شوروی به کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی در خصوص اتمام روند قضایی محاکمه «ان.ی. قربانفسکایا»، «رفتار ناشایست» وکیل وی «اس.و. کالیستراتوا» و گروهی از وکلای مسکو که از مواضعی مشابه برخوردارند (آ.ای. کامینسکایا و سایرین)، به همراه شرح ماوقع دادگاه.

محرمانه

بخش امور جنایی دادگاه مسکو در ژوییه 1970 پرونده اتهامات «ان.ی. قربانفسکایا» متولد 1936 را که تا پیش از دستگیری به ترجمه غیررسمی و طبق مواد 190 و 191 قانون جزای کشور ارتکاب جرم اشتغال داشت، مورد بررسی قرار گرفت. قربانفسکایا پیش از دستگیری فعالانه در تجمعات ضدحکومتی شرکت داشته و به طور سازمان یافته مطالبی با محتوای دشمن پسند تهیه و به طور غیرقانونی به غرب می فرستاده است. هنگام دستگیری وی دادستان عمومی، برادرمان «شیلف» متحمل جراحات جسمی گردید. بنابر تصمیم دادگاه وی تحت درمان اجباری در تیمارستان اختصاصی قرار گرفت. زیرا به مدت مدیدی از بیماری روانی شیزوفرنی رنج می برده است.

پیش از شروع جلسه دادگاه گروهی از همفکران نامبرده (15 تا 20 نفر) به سرکردگی پ. یاکیر، ولپین (یسنین) و تلنیکف در برابر ساختمان دادگاه مسکو تجمع کردند و آن دسته نیز که نتوانسته بودند وارد ساختمان شوند، سعی می کردند از پنجره روند محاکمه را تماشا کنند، که این امر خود موجب بروز اختلال در فرآیند دادگاه می گردید.

به دستور عضو نماینده دادگاه مسکو «و.و. باگدانف» مامور محافظ دادگاه از این گروه خواست از پنجره ها فاصله بگیرند و مقررات را رعایت کنند. در واکنش به این درخواست تلنیکف، ویشنفسکایا و سایرین به دور مامور حلقه زدند و به جر و بحث پرداختند، که به درگیری فیزیکی با وی منجر گردید. در این حین کارت شناسایی مامور به سرقت رفت. این دو به همت برادران ما دستگیر و به پاسگاه 68 شهر مسکو منتقل شدند. مساله مجازات آن ها به جرم ایستادگی در برابر حکم قانون در حال پیگیری است (طبق ماده 191 قانون جزای کشور).

در جریان رسیدگی به پرونده 3 تا 4 روزنامه نگار خارجی از جمله دورنبرت (خبرنگار مجله امریکایی نیوزویک) و آرمور (خبرنگار خبرگزاری رویترز) در برابر ساختمان دادگاه حضور داشتند و با یاکیر، تلنیکف، ولپین (یسنین) و نعیمف تماس برقرار کردند. کا.گ.ب. به یمن اقدامات موثر نیروهایش موفق شد اطلاعاتی هم راستا با منافع کشور در خصوص روند دادگاه و حوادث رخ داده در روبه روی ساختمان آن در اختیار جامعه غرب قرار دهد.

در این یادداشت همچنین رفتار ناشایست وکیل متهم اس.و. کالیستراتوا در روند دادرسی به اطلاع می رسد. نامبرده به کلی اقامه دعوا علیه موکل خود را به اتهام ارتکاب جرم زیر سوال برد. علاوه براین در صحبت هایش در جلسه دادگاه مطالب آشکارا افتراآمیز قربانفسکایا علیه حکومت شوروی و ساختار جامعه را «ارزشمند» و بیانگر اعتقادات شخصی وی توصیف کرد. به همین علت نیز در پایان جلسه از سوی یاکیر، آلکسیوا و همفکرانشان همچون یک قهرمان با شاخه های گل مورد استقبال قرار گرفت.

چنین رفتارهایی از سوی وکلا در روند دادرسی بی سابقه نیست. براساس اطلاعات ما جامعه وکلای مسکو (د.ای. کامینسکایا، ان.آ. ماناخف، ی.ب. پازدیف، و.ب. رم) حامی متهمان به فعالیت های ضد اتحاد جماهیر شوروی و ضد اجتماعی در قالب افترازنی به حکومت و ساختار جامعه نیز از مواضع مشابهی برخوردار است. در حال حاضر و ضعیت به گونه ای است، که گروه مزبور عملاً در تمامی پرونده های مشابه در کلیه مناطق کشور حضور دارد. این وکلا اغلب با عناصر ضداجتماع از طریق اطلاع رسانی به آن ها درخصوص پیامدهای احتمالی اعمالشان و هماهنگ سازی خط مشی متهمان و شاهدان در روند بازرسی و دادگاه در ارتباط مستقیم هستند.

ریاست کا.گ.ب.

آندروپف

ناتالیا یوگنیونا قربانفسکایا متولد 1936، شاعر و مترجم، از اعضای کمپین جمع آوری امضا. نخستین سردبیر «گاهشمار حوادث جاری» از شرکت کنندگان در تظاهرات هفت نفره به تاریخ 25 آگوست 1968. مولف مجموعه «نیمروز» درخصوص تظاهرات و محاکمه شرکت کنندگان در آن (1969). عضو گروه ابتکاری دفاع از حقوق بشر در اتحاد جماهیر شوروی از سال 1969. زندانی سیاسی از سال 1969 تا 1972 در تیمارستان اختصاصی. مهاجرت به فرانسه در سال 1976. همکاری با روزنامه «اندیشه روس» چاپ پاریس.

آلکساندر سرگیویچ ولکین (یسنین) متولد 1924، ریاضیدان، فیلسوف و شاعر. پسر شاعر معروف روس اس.آ. یسنین. زندانی سیاسی در سال 1949 در تیمارستان اختصاصی، سال های 1950 تا 1953 در تبعید و 1959 تا 1961 در تیمارستان اختصاصی. در سال 1959 مجموعه آثار فلسفی و ادبی (اشعار) او در غرب منتشر گردید. سازمان دهنده «میتینگ درهای باز» در میدان پوشکین به تاریخ 5 دسامبر 1965. نویسنده آثاری متعدد در زمینه جنبه های نظری و عملی مشکلات قانونی برای تامین حقوق بشر در اتحاد جماهیر شوروی. کارشناس حقوق بشر از سال 1970. مهاجرت به امریکا در سال 1972.

کتاب «حاکمیت و مخالفان سیاسی از لابه لای اسناد کا.گ.ب. و کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد جماهیر شوروی». گردآوری آ.آ. ماکارف، ان.و. کوستنکو، گ.و. کوزفسکی. مسکو. گروه مسکو-هلسینکی. 2006. 282 ص. 55 سند.

قربانفسکایا به اتهام «ایراد جراحات جسمی» به دادستان عمومی «شیلف» نیز مورد محاکمه قرار گرفت.

بازتـــاب آییـــن بهـــایی در ادبیـــــات روسیـــه

ان. آکرمان و جی. هاسل

در سال 1852 حکومت روسیه تنها حکومت جهان بود، که درخواست آزادی بنیان گذار آیین بهایی را مطرح کرد. بهاء الله در آن زمان به اتهام دروغین در زندان به سر می برد و دولت روسیه به وی پیشنهاد پناهندگی داد. اهمیت واقعیت تاریخی مذکور این امکان را به ما می دهد، که روسیه را در ردیف ممالکی قرار دهیم، که به میزان زیادی در تعیین سرنوشت آیین بهایی سهیم بوده اند. البته شکل گیری آیین جدید از چشم ادبای روس نیز دور نماند. اس. ای. اومنتس نویسنده روس در سال 1904 چند مقاله در خصوص آیین بابی و بهایی نوشت و جزوه ای تحت عنوان «بابیت معاصر» تهیه نمود و در آن این باور رایج در آن سال ها در روزنامه های روسیه را مبنی براینکه قاتل ناصرالدین شاه یک بابی بوده، رد کرد. او در این جزوه نوشت، که آیین بابی به شکل آیین بهایی بروز کرده و آیین بهایی را یک «دین مستقل» خواند.

ای. آ. گرینفسکایا شاعر روس بیشترین سهم را در گسترش دانش عمومی درباره دین جدید داشت. این عضو جوامع فلسفی، شرق شناسی و انجیلی عمیقاً شیفته شرق بود. آموزه های بهایی چنان در وی تاثیرگذار بود، که پس از آشنایی با آن ها نمایشنامه منظوم «باب، منظومه ای غم انگیز از تاریخ ایران» را نوشت. این نمایشنامه در ماه می 1903 به چاپ رسید و در سال 1904 در تئاتر انجمن ادبی-هنری سن پترزبورگ با موفقیت به روی صحنه رفت و سپس در شهرهای دیگر نیز به اجرا درآمد. این نمایشنامه درست تا پیش از قیام اکتبر و در برخی تئاترها یک سال پس از آن نیز روی صحنه بود. نمایشنامه مذکور همچنین در تئاترهای لندن، پاریس و برلین هم به اجرا درآمد. از میان بازتاب های مثبت به آن می توان به مقاله نویسنده و ژورنالیست روس گ.اس. ویسیلیتسکوا تحت عنوان «شاعر بزرگ و نوظهور روس» اشاره کرد. نویسنده در این مقاله به ترکیب تفکر عمیق فلسفی با ذوق ادبی و زیبایی شاعرانه در اثر اشاره می کند.

در ژانویه 1914 کنفرانسی علمی به مناسبت گذشت اولین دهه از نخستین اجرای نمایشنامه در روسیه برگزار گردید. ای.آ. گرینفسکایا در سخنرانی خود گفت: «یکی از اساتید بسیار سرشناس به من گفت، که کلمه «باب» در مقام عنوان نمایشنامه برای مخاطب روس چندان خوشایند نیست. من در جواب به او گفتم، نام آدم هایی که به اشاعه عشق و مودت مشغول بوده اند و برای آرمان های خود جانشان را فدا کرده اند، باید به گوش تمام کسانی که آن را می شنوند، خوشایند آید. باورهای ناب در این زمانه آنقدر نادرند، که نیاز به تغییر اجرای این نمایشنامه با هدف بیداری عمومی درباره آن آرمان های والا احساس می شود. ما مردمان غرب خیلی دیر برمی خیزیم و شرقی را که خورشید از آنجا طلوع می کند، نمی شناسیم».

در سال 1916 ویراست دوم نمایشنامه منتشر شد و در آوریل 1917 در تئاتر خلق پتروگراد به روی صحنه رفت. او در سال 1910 کار روی نمایشنامه جدیدش «بهاء الله» را به پایان رساند، که منظومه ای تراژیک در قالب نظم (از تاریخ جنبش های مذهبی در ایران) بود. او اثرش را در سالن انجمن هنرهای شفاهی پترزبورگ دکلمه کرد. این نمایشنامه در سال 1912 منتشر شد، اما هیچگاه به روی صحنه نرفت. تاکید این نمایشنامه روی معنویت و نفی خشونت در جامعه است، که در آغاز به آن ها اشاره می شود. بهاء الله خود را پیامبر خدا معرفی می کند، که وعده آمدنش را باب داده بود.

در بخش هایی از این منظومه چنین آمده است:

« ... می شنوم دعوت الله را،

در پی من آیید، که جملگی از خاکیم.

مرا از مرگ هراسی نیست،

بیایید ای دوستان تا در پی او برویم!

الله فرا می خواند، من با او ای دوستان شکست ناپذیرم!

ابرهای سیاه پراکنده شدند. ظلمت از میان رفت،

و خورشید به رنگ ارغوانی و زرد درخشیدن گرفت.

من با او شکست ناپذیرم. بنگرید، که صبر سپر من است،

بخشش نیزه من

و عشق شمشیرم.

این هایند تمام سلاح هایم!

موفقیت این نمایشنامه امکان آشنایی گرینفسکایا را با بهائیان فراهم ساخت. او در ابتدا با علی اکبر نخجوانی از باکو و سپس با عبدالبهاء و شوقی افندی آشنا گردید و در طول سالیان متمادی با آن ها در

مکاتبه بود. در اواخر سال 1910 گرینفسکایا به مدت دو هفته مهمان عبدالبهاء بود. در آن زمان وی در مصر به سر می برد. او بعدها درباره سفر خود نوشت: «این آرزوی نهانی من بود، که با مردمی که درباره شان نوشته ام و «تمام نوع بشر را دوست دارند» از نزدیک آشنا شوم. <...> وقتی در دسامبر سال 1910 از روسیه عازم شدم، دست نوشته های منظومه « بهاء الله» را به همراه داشتم، به این امید که با کعبه آمال خود، عبدالبهاء ملاقات کنم».

گرینفسکایا پس از بازگشت به روسیه چندین نامه از عبدالبهاء دریافت کرد، که در یکی از آن ها چنین آمده است:

«شکوه و جلال خداوند را که به تو در خدمتت به برقراری صلح و مودت میان نفوس و گسترش پیام سلطنت ربانی یاری می رساند. بذرهایی که تو کاشته ای ثمر خواهند داد. اگر اکنون شرایطش مهیا نیست، در آینده به بار خواهند نشست. من به درگاه خداوند دعا می کنم، که تو در این خدمت فداکارانه به سلطنت ربانی به توفیق دست یابی».

گرینفسکایا پس از سفرش به مصر کار روی کتابی تحت عنوان «سفر به کرانه خورشید» را آغاز کرد و در آن به تفصیل به شرح دیدار خود با عبدالبهاء پرداخت. حوالی سال 1914 نسخه دست نویس آن در 550 صفحه آماده شد، اما هرگز به صورت کتاب درنیامد، چون با آغاز جنگ و پس از آن انقلاب مصادف بود.

گرینفسکایا چندین مقاله در باب آیین بهایی نوشت و اغلب در حضور روشنفکران به سخنرانی در این خصوص می پرداخت. او در جامعه بهائیان لنینگراد حضوری فعال داشت.

آموزه های آیین جدید مورد توجه و علاقه نویسنده بزرگ روس ای.اس. تورگینف هم قرار گرفت. تورگینف در دهه هفتاد قرن نوزدهم بارها در جمع های خصوصی و عمومی از آیین بهایی یاد کرده بود. او در سال 1871 هنگامی که برای دریافت مدرک افتخاری خود به آکسفورد رفته بود، با رییس کالج بلیول دانشگاه آکسفورد، دکتر بنجامین جاوِئت درباره این دین جدید صحبت کرد.

آیین جدید توجه متفکر بزرگ روس، لف تولستوی را هم به خود جلب کرد. او برای نخستین بار در سال 1884 به وسیله اُ.اس. لبدوا با باب آشنا شد. در نامه نگاری ها و خاطرات وی در طول شانزده سال (تا زمان مرگ نویسنده در سال 1910) مطالبی درباره تعالیم بابی (و سپس بهایی) به چشم می خورد. او نمایشنامه گرینفسکایا را نیز خواند و برای او نامه ای نوشت و در آن از اثر وی تمجید کرد و اذعان داشت ، که «تعالیم بابی ... که آرمان های اصلی آن برادری، برابری وعشق است، آینده درخشانی خواهد داشت». نامه تولستوی منتشر شد و پس از انتشار آن علاقه جامعه روس به این آیین به میزان قابل توجهی افزایش یافت.

تفحص های معنوی تولستوی، این جوینده مذهب اصیل که اصلی ترین آرمان های آن ضرورت ایجاد یک دین فراگیر، جستجوی مستقلانه حقیقت، هماهنگی دین با خرد، تسهیل شعائر مذهبی و تحصیل عمومی

بود، با اصول تعالیم بهایی همخوانی داشت. نگرش این نویسنده نسبت به آیین بهایی در حقیقت همواره یکسان نبود. او گاهی ارزش والایی برای این دین قائل بود و گاهی با سردی و نگاهی انتقادی به آن می نگریست. تولستوی به دلیل عدم دسترسی به منابع معتبر طبیعتاً نمی توانست تصور جامعی از آموزه های بهائی داشته باشد. اطلاعات ناکافی در کنار تناقضات در دیدگاه های فلسفی وی گاهی موجب می شد، که این متفکر آیین بهایی را رد کند و یا به نظرش برسد، که اصول بنیادین آیین مذکور با دیدگاه ها و آرمان هایش تطابق ندارد. با این وجود تولستوی در نامه نگاری های خود با بهائیان و محققان این آیین از طرح دغدغه های ذهنی خود درباره ذات اقدس، وطن پرستی، جایگاه پیامبران اولی العظم، اتحاد ادیان و رابطه دین و خرد دست نکشید.

تاثیر تولستوی بر جوامع ادبی چنان عظیم بود، که نامه نگاری او با بهائیان توجه هنرمندان، فلاسفه و جویندگان حقیقت را به خود جلب کرد. از نامه های تولستوی معلوم است، که وی چندین کتاب درباره دین جدید دریافت کرده و آن ها را برای گیرندگان علاقه مند به مسایل مذهبی خود ارسال کرده است. ذکر مطالبی کوتاه درباره آیین بابی و بهایی در خاطرات نویسنده بسیار مبهم است، اما شاهدی است براینکه علاقه وی به این دو آیین هرگز فروکش نکرده است.

عبدالبهاء از علاقه تولستوی نسبت به دین جدید اطلاع یافت و به بهائیان ساکن روسیه از جمله به علی اکبر نخجوانی از باکو توصیه کرد ارتباط خود را با این متفکر بزرگ حفظ کنند و اطلاعات موثق در اختیارش قرار دهند. تولستوی در نامه های خود به نخجوانی از قصدش برای نگارش کتابی درباره آیین بابی و بهائی سخن به میان آورده است.

در سال 1901 تولستوی در پاسخ به نامه ای که حاوی منظومه «صلح» نوشته سفیر ایران بود، خطاب به سفیر چنین نوشت:

«من ایمان دارم، که در همه جا، مانند بابی ها در کشور شما ایران، آدم هایی هستند، که علی رغم تمام پیگردهایی که آن ها را در همه جا و همه وقت تهدید می کند، به درستی این دین معترفند. اعتقادات آنان بیشتر و بیشتر در همه جا پراکنده می شود و سرانجام بر بربریت فائق می آیند ...»

در سپتامبر 1902 یک بهایی اهل ایران به نام عزیزالله جذاب با مرسوله ای از جانب عبدالبهاء به یاسنایا پالیانا، محل سکونت تولستوی، رفت. در نامه چنین آمده بود:

«طوری عمل کنید، که نام شما خاطره خوشی را در عالم ادیان به یادگار بگذارد. فلاسفه بسیاری آمدند و هر یک پرچمی را برافراشتند؛ گیریم به طول پنج متر. شما اما پرچمی به طول ده متر برافراشتید. در اقیانوس وحدت فروغلتید و برای همیشه از یاری خداوند بهره مند گردید».

تولستوی در پاسخ به پرسش قاصد نامه در خصوص بهاء الله و آثارش گفت:

«چطور می توانم آن را نفی کنم؟ ... واضح است، که آثار وی در تمام عالم فراگیر خواهد شد».

تولستوی خاطر نشان کرد، که اصول تعالیم بهایی با روح زمانه هماهنگ است و با گذشت زمان در جهان تثبیت خواهد گشت و سعادت نوع بشر را به ارمغان خواهد آورد.

تولستوی در پایان عمرخود به این نتیجه رسید، که تعالیم باب که در آثار بهاءالله به تکامل می رسد، «یکی از آموزه های مذهبی بسیار عمیق و ناب می باشد». تولستوی در سال 1910 کمی پیش از مرگش در مورد جنبش بهایی گفت: «(این جنبش) بسیار عمیق است، من هیچ مذهبی را عمیق تر از آن سراغ ندارم».

داستان معاصـــر (پدربزرگ)

آناستاسیا ماروزافسکایا

او در روستایی کوچک در چوکوتکا به دنیا آمد. مجموعه شعری جذاب از او با عنوان «مادر جادویی» منتشر شده و دومین اثرش از سوی انتشارات «والچوک» در سال 2023 به چاپ رسیده است. داستان «پدربزرگ» در سال 2023 برنده مسابقه سراسری «Kopa» در روسیه شد.

پدربزرگ

اوضاع مالی مادرم بد شد و به همین خاطر مرا به بالتیک پیش پدر و مادرش فرستاد. من مادربزرگ را صبح ها موقع صبحانه و قبل از خواب می دیدم. او در یک کارخانه فرآوری ماهی به عنوان حسابدار کار می کند. پدربزرگ پیش من می ماند. او با عصایی زیر بغل بدون پا جست می زد و حرکت می کرد. با دست های قویش میله بارفیکس را می گرفت. سر و کمر راست. استخوان های گونه اش به هم جمع شده بودند، حتی وقتی می خندید. او با کف دستش موهای سیاهش را صاف می کرد، که زیبا بود.

پدربزرگ دنبال من به راهرو آمد، عرق را از لبش پاک کرد، در حالی که فریاد می زد: «رذل!»، «ماکیترا»[1] و کلمات دیگری که برای بچه ها نبود ... صدای خنده ام بلند شد. تصور کردم، او به عصا تکیه نداده، بلکه روی آن است. یک اسب وحشی را رام کرده بود. بین عصا و پایش پریدم؛ باز هم به تو نرسیدم پدربزرگ!

1 . یک نوع ظرف سفالی رایج در بین اسلاوهای شرق

او قبلاً کاپیتان بود. همقطارانش به خانه اش سر می زدند، برای مدتی طولانی در آشپز خانه سیگار می کشیدند، مشروب می خوردند. با صدای بلند می خندیدند. در مورد زن های کوبایی پچ پچ می کردند، در مورد اینکه چطور به جای آب رام آنجا بود، چون فکر می کردند، که دیگر فرقی نمی کند، زیرا ممکن بود بمبی روی سرشان بیاندازند. وقتی حسابی از سیگار کشیدن سیر می شدند، سرودهای جبهه را می خواندند، همدیگر را محکم در آغوش می گرفتند و از خانه خارج می شدند.

یک چشم پدربزرگ شیری بود و چشم دیگرش تیره. پدربزرگ کور بود.

من هنوز نمی توانستم بخوانم. کتاب را از قفسه برداشتم و دستم را به سمت او دراز کردم. پدربزرگ روی مبل نشست و سیگارش را روشن کرد. در جیب پیراهنش همیشه یک سیگار برگ «پریما»، کبریت و یک ذره بین بود. در واقع پدربزرگ قاب ذره بین را درآورده بود تا راحت آن را در جیبش بگذارد.

او ذره بینش را بیرون آورد، مرا پیش خودش نشاند، از همان سمتی که پا نداشت و شروع کرد به خواندن. خودم را به سینه اش فشردم و در عمق بدنش به صدایش گوش دادم؛ صدایی نازک و آرام انگار که از رادیو پخش می شد.

عصرها تلویزیون را روشن نمی کردیم. پدربزرگ داستان می خواند. مادربزرگ هم کنارش بود. او هم گوش می داد، علی رغم اینکه تازه خسته از سر کار رسیده بود. سرش را به دستش تکیه می داد و چشم از پدربزرگ برنمی داشت.

سال بعد در اولین تعطیلات تابستانی مادربزرگ در فرودگاه به دنبالم آمد. تنها. با هم به آپارتمانش رفتیم و بعد بلافاصله به آشپزخانه. همیشه وقتی از راه می رسیدیم، همین کار را می کردیم.

- نوه ام آمده! بیا ببینمت!

مادربزرگ پیراشکی ها را در ماهیتابه می گذاشت تا سرخ شوند. منتظر من بود. می دیدم، که چطور چشم هایش لبخند می زنند. اغلب موهایم را لمس می کرد. اما او کجا بود؟

پدربزرگ جلوی در بود. خودم را پس کشیدم. وحشتناک است! چه بر سرش آمده؟

روی چرخ بود. کشان کشان خودش را به ورودی آشپزخانه رساند. پا نداشت، هر دو را از دست داده بود. مو نداشت. سرش به شانه هایش چسبیده بود. و چشم هایش ... سفید ... چرا هیچکس چیزی به من نگفت؟!

او با خنده گفت: «نوه عزیزم، کجایی؟» لبخندی جدید، مثل لبخند پدربزرگ هایی که از روی نیمکت به کبوترها غذا می دهند.

سکوت می کنم. این ممکن نیست ...

- من نمی بینمت!

پدربزرگ یک متر با من فاصله دارد. راست می گوید ... نمی بیند ... مادربزرگ مرا شانه هایم را می گیرد و به سمت پدربزرگ می برد. دهانم خشک است. چشم هایم تیره و خیس است.

- اینجام ... جلوی اشک هایم را می گیرم. - پدربزرگ من اینجام. او را در آغوش می گیرم. وضعیت خوبی نداشت. عجیب این بود، که قبلاً خودم را بالا می کشیدم تا بغلش کنم و حالا باید خم می شدم.
برای مدتی طولانی از او دوری می کردم. دلم می خواست پدربزرگم را همان طور که قبلاً بود، چهارشانه و قوی ببینم. یک بار او سرزده به اتاقم آمد. داشتم روی زمین نقاشی می کشیدم. صدایم زد. چیزی نگفتم. خشکم زد. انگار که اصلاً نبودم. پدربزرگ به زحمت و به طرز ناخوشایندی به عقب چرخید و در حالی که خودش را به ورودی در چسبانده بود خارج شد.
اصلاً برایم خوشایند نبود، که ببینم او دیوار را لمس می کند تا در را پیدا کند یا اینکه دستش را به دنبال لیوان چای روی میز بکشد. دیدن پیراهن نامرتبی که داخل شلوار خالی آویزان از چرخ گذاشته شده برایم خوشایند نبود. عصبانی می شدم. از دست پدربزرگ که الان به این روز افتاده بود. از دست خودم که کاری نمی توانستم انجام دهم. از دست مادر و مادربزرگم. چرا هیچکس چیزی به من نگفته بود؟
همقطارانش دیگر به اینجا نمی آمدند. پدربزرگ تنها در آشپزخانه سیگار می کشید.
فقط وقتی پدربزرگ در تاریکی قبل از خواب داستان تعریف می کرد، برای من به همان پدربزرگ سابق، سوار بر اسبی که رام کرده بود، می شد.
یک بار پدربزرگ از قفسه کتابی برداشت. سیگارش را روشن کرد. ذره بینش را از جیبش بیرون آورد. کور شده بود، اما همچنان مثل سابق آن را همان جا می گذاشت.
- بیا اینجا! من حالا دیگر می توانستم کتاب بخوانم.
اسم کتاب را خواندم. البته اشتباه هم کردم. پدربزرگ وسط خواندنم نپرید. کتاب دیگری به من داد. یکی یکی کتاب ها را به من می داد تا چیزهایی را که روی جلدشان نوشته شده بود، برایش بخوانم.
ما هر روز اسامی کتاب ها را می خواندیم. پدربزرگ برایم می گفت، که روی آن ها چه چیزی نوشته شده. بعضی از آن ها را به کناری می گذاشت.
- این را خودت بخوان! ارزش رخواندن دارد.
صبح مادربزرگ مرا به خودش به داچا برد. عطر جوانه های نوشکفته در گلخانه، ظرفی از آب باران پر از بچه قورباغه. سیب های نارس که با گاز زدنش دندان آدم سر می شد. گل های رز. مادربزرگ در حالی که سوسک های سیب زمینی را در شیشه می انداخت، ترانه آشنایی می خواند. من در اطراف چرخی زدم و همه چیز را امتحان کردم. ریواس، بارانک میوه سیاه، شلغم که تلخ بود. بعد رفتیم دریا. حیف که فقط روزهای تعطیل این طور بود.
مادربزرگ سر کار بود. من و پدربزرگ رادیو گوش می دادیم. او تخمه های برشته شده را تمیز می کرد و کف دستم می گذاشت. منتظر می ماندم تعداد تخمه ها به ده تا برسد و آن وقت همه را در دهانم می گذاشتم.
روی میز کلید قفل داچا قرار داشت. بزرگ بود و یک طناب به دورش وصل بود.
- پدربزرگ، بیا بریم به داچا.

هرگز ندیده بودم، که او از آپارتمان بیرون برود. واقعاً هرگز. پدربزرگ خودش را باخت. لب هایش بی صدا به حرکت درآمدند. چرخ های ویلچر را گرفت.
به آرامی گفت: برویم.
او کورمال کورمال در کشوی کمد به دنبال ریش تراش برقی گشت، چند میلی متر تار مو را برداشت، موهای باقی مانده در یک طرف سرش را شانه کرد و با صدای قاطعی که دیگر فراموش شده بود، دستور داد لباس تازه ای برایش بیاورم. نگاه کرد چند تا سیگار برگ برایش باقی مانده و من او را از آستانه در واحدشان به بیرون بردم. پدربزرگ با حرکات ناموزون از ویلچر پایین آمد و با دست هایش از پله پایین رفت. من هم به دنبالش کالسکه را حرکت دادم. یکی از همسایه ها کمک کرد پدربزرگ را بچرخانیم و روی ویلچر بنشانیم. بعد راه افتادیم.
وقتی از در آپارتمان بیرون آمدیم، همه سرشان را به سمت ما چرخاندند. وحشتناک بود. برای چه؟ من بودم و پدربزرگ. خسته شده بودیم ...
زنی با کیف براق مشکی لب های کوچک و نازک به ما نزدیک شد و بدون اینکه چیزی بگوید پولی در دستم گذاشت. چقدر عجیب ... وقتی تازه فهمیدم چرا این کار را کرده، زن دیگر رفته بود. این را به پدربزرگ نگفتم.
آن آپارتمان پنج طبقه پشت سرمان بود. آن آدم ها پشت سرمان بودند. حالا ما در جاده روستا بودیم. جاده خشک و غلتک خورده بود. من چیزهایی را که می دیدم، تعریف می کردم. دریاچه ای پر از عدسک آبی. قورباغه ها را می ترساندیم. سمت چپ همه چیز زرد بود، پر از گل های چایی. ماهیگیر قلاب خالی را از آب بیرون کشید و تف انداخت.
پدربزرگ خندید. سیگاری بیرون آورد، اما روشن نکرد. آن عطرها به او می گفتند چه چیزی در اطرافش است.
دیگر به داچا رسیده بودیم. من به این طرف و آن طرف حرکت کردم. جلوتر جاده شیب داشت و به دره می رفت. درست همین جا ویلچر سر خورد. پدربزرگ چرخ را محکم گرفت و سعی کرد ویلچر را نگه دارد. من دویدم و به سختی دسته ویلچر را نگه داشتم. یک حرکت سریع به جلو و توانستم محکم بگیرمش و به پهلو بیندازم. آن هم درست جلوی دره.
فکر کردم پدربزرگ کله ام را می کند. حداقل سعیش را می کند. اما او بلند شد و زد زیر خنده، با صدایی زیر، بلند بلند، همان طور که قبلاً در آشپزخانه با آن مردها می خندید.
- زخمی نشدی؟ ... آخیش ... خوبه ... ببخش، فراموش کرده بودم. دروازه نزدیکه. بیا اینجا. دنبالم بیا.
ما وارد شدیم. پدربزرگ با مشت هایش روی جاده باغ به جلو حرکت می کرد. به اطرف سر می چرخاند انگار که می بیند.
جلوی چمن های پرپشت ایستاد. آستین های پیراهنش را بالا زد و شروع کردن به کندن علف ها. با چنان قدرتی این کار را می کرد، که خاک ها به اطراف پرت می شدند. استخوان های گونه اش کشیده شده

بودند. چشمانش کاملاً باز شده بودند. پیشانیش عرق کرده بود. پدربزرگ با دست هایش سیب زمینی و هویج تازه از زمین بیرون می آورد. با انگشت های خاکی دانه های تمشک در دهانش می گذاشت. پدربزرگ ... برگشته بود. پدربزرگ من!

مادربزرگ نفس نفس زنان جلوی دروازه بود. همسایه ها سر کار به او زنگ زده بودند. به پدربزرگ نگاه می کرد. بعد با دستانش صورتش را گرفت. ایستاد و بی صدا زد گریه کرد.

- مادربزرگ، چی شده؟ ترسیدی؟ ما فقط اومدیم به داچا. این تقصیر منه. من ازش خواستم.

مادربزرگ مرا به سینه اش فشرد و سر و صورتم را نوازش کرد.

حالا ما روز تعطیل در داچا با هم بودیم. من، مادربزرگ و پدربزرگ. بعدش هم رفتیم به دریا. پدربزرگ درست لب ساحل نشست تا آب به محل قطع شدن پاهایش برسد. آبش سرد بود، اما او همان طور نشسته بود. من از میان جلبک ها کهربای کوچکی برداشتم و کف دستش گذاشتم، همان طور که او تخمه های تمیز شده را در دستم می گذاشت. مادربزرگ نزدیکمان بود و ترانه آشنایی را زمزمه می کرد.

تابستان بعد پدربزرگ دیگر نبود. حالا یک عالم کتاب مال من بود.

شجـــاعت

آنا آخماتوا

Мужество

Мы знаем, что ныне лежит на весах
И что совершается ныне.
Час мужества пробил на наших часах,
И мужество нас не покинет.

Не страшно под пулями мертвыми лечь,
Не горько остаться без крова,
И мы сохраним тебя, русская речь,
Великое русское слово.

Свободным и чистым тебя пронесем,
И внукам дадим, и от плена спасем
Навеки.
1942 г.

می دانیم، که اکنون چه چیز بر ترازوست
و چه چیز در حال شدن است.
ساعت هامان ساعت شجاعت را نشان می دهند
و شجاعت ترکمان نخواهد گفت.

با گلوله مردن و بر خاک افتادن که هراسی ندارد،
خون دادن که اندوهی ندارد،
ما حافظ توییم ای کلام روس،
ای واژه کبیر روس.

تو را آزاد و سره با خود می بریم
و به نوادگانمان می سپاریم و از بند می رهانیم
تا ابد.

این شعر در سال 1942 پس از تجربه شاعر از تخلیه شهر تاشکند در زمان جنگ سروده شد و در مجموعه «نسیم جنگ» منتشر گردید. شعر از زبان خلق روس با ضمیر «ما» شروع می شود و در آن از آگاهی این خلق از ارزش این دفاع میهنی و اتفاقات جاری سخن به میان می آید. در برخی محافل تلاش می شود فرهنگ عقب مانده عدم تحمل به این شاعر کبیر نسبت داده شود و او را فردی متعصب و سرشار از بغض و کینه در برابر افرادی نشان دهند، که به پیروی از رهبران بی رحم خود جان عزیزان او را گرفتند.

اما او در زمان جنگ با آن درجه بالا از درک و شناخت اجتماعی که در خور شخصیت والایش بود، در کنار هموطنانش ایستاد و به رادیوی شوروی رفت و در آنجا برای مدافعان از جان گذشته میهن اشعار پرشور و احساسش را خواند. دامان این شاعر بی بدیل که نامش در منتها درجه انسانیت می درخشد از هر گونه صفت ملوث پالوده است. قلب او عاری از نفرت و سرشار از عشق به میهن و زبان هم میهنانش بود.

❊❊❊

نشـــریه ادبی بـــال

E-Mail : BBolouk@Gmail.com

Site : www.Bal-pub.com

بال - نشریه ویژه ادبیات روسی

انتشارات اینترنتی بـال

www.Bal-pub.com

1403